

Методичний коментар до уроку “Подих природи”

Секрет руху

Привіт, вітре!

Пригадайте, яким буває вітер.

- Знайдіть слова, якими його можна ще назвати, водночас описавши його. (*Вітерець, вітер, вітрюган, вітрище тощо.*)
- Як ми відчуваємо себе на вулиці, коли дме вітер? Коли вітер нам приємний, а коли надокучає? Як ми діємо в різних випадках?

Запропонуйте дітям попрацювати в парах або групах. Один кличе вітер у гості (створює вітер), решта описують вітер одним словом, вітаються з ним.

Знайомимося з художником

Вінсент ван Гог — нідерландський художник, одна з найвідоміших і найвпливовіших постатей в історії західного мистецтва. Упродовж десятиліття створив близько 2100 художніх робіт, зокрема близько 860 олійних картин, більшість із яких датовані двома останніми роками його життя. Це пейзажі, натюрморти, портрети та автопортрети. Роботи художника новаторські, сміливі за задумом і використанням засобів виразності. Його творчий спадок мав величезний вплив насамперед на французький живопис.

У дитинстві Вінсент був серйозним, мовчазним і задумливим. Сам Вінсент ван Гог зізнавався, що його дитинство було доволі похмурим, хоча йому й подобалося блукати полями й сосновим лісом поблизу дому. Батько вважав сина нездарою і вигнав з дому. Той поїхав до Гааги. Художник Антуан Мове навчив його малювати акварельними фарбами й позичив гроші, щоб винайняти невеличку студію біля залізничної станції.

Пізніше Вінсент відкрив для себе імпресіоністів. Він відвідував численні виставки, на яких виставлялись роботи Дега, Моне, Каміля Піссарро та Сіслея. Твори Моне, їх фактура й колорит справили на нього сильне враження.

Проте захоплення ван Гога імпресіонізмом тривало недовго — художник зрозумів, що його живопис має бути абсолютно іншим. Він вирішив, що тільки прозоре повітря та яскраве сонце півдня зможуть надати його полотнам тих барв, про які він мріяв.

У 1888 року Вінсент ван Гог приїхав до Арля (Франція). Він був приємно здивований красою природи. Засніжений краєвид з білими верхівками дерев, що підносяться до неба й осяяні світлом, нагадував намальовані японцями зимові пейзажі. Невдовзі почалася весна — вибух кольорів і запахів. Він невтомно працював там.

Картини ван Гога “Іриси” та “Зоряна ніч” були схвально зустрінуті на осінньому салоні в Парижі, а ще десять картин було відібрано після того, як Клод Моне оголосив роботи Вінсента найкращими на виставці.

Зоряна ніч

Картина Вінсента Ван Гога “Зоряна ніч” — один із шедеврів світового живопису. Художник використав оригінальний прийом, щоб показати рух на картині.

- На що ви одразу звертаєте увагу, побачивши картину? Чому?
- Яким зображено небо?
- Чи є рух на картині? Як ви думаєте, що саме створює цей рух?

Зверніть увагу дітей на те, що коли уважно дивитися на картину, можна побачити рух світла від місяця та зірок, рух хмаринок на небі, і навіть рух дерев унизу (немов вітер шелестить у їхніх кронах).

Як художнику вдалося створити таке диво? Роздивіться з дітьми, як незвично намальоване світло від зірок і місяця, як розфарбоване небо — спіралями та концентричними колами. Саме такі лінії та їх поєднання і створює рух на картині. І все це намальовано не одним кольором, а багатьма відтінками кількох кольорів.

Люди здавна помітили: якщо намалювати певним чином спіраль, то виникає ілюзія руху (якщо кілька секунд уважно дивитися на зображення). На такому принципі ґрунтується багато зображень в оптичних ілюзіях.

Покажіть дітям малюнок спіралі, роздивіться з учнями оптичні ілюзії (див. презентацію "[Оптичні ілюзії та спіралі](#)") — виберіть ту картинку, де діти найкраще "бачитимуть" рух, знайдіть з ними на малюнку спіралі та концентричні кола. Знайдіть подібні елементи на картині ван Гога.

- Який з малюнків схожий на картину Ван Гога? Чим саме?

Мабуть, художник знав такі прийоми оптичних ілюзій і майстерно використав ці знання про сприйняття зображень оком людини в картині "Зоряна ніч", поєднавши з чудовим чуттям кольору, форми, композиції, неймовірною фантазією і талантом.

- Як художник зобразив зірки? Місяць? Який незвичайний прийом він використав?
- Чому сяйво від зірок і місяця освітлює все небо?
- Яка частина картини світліша? Чому? Які барви використав художник для зображення двох частин картини?
- Спробуйте зазирнути в картину. Що там?
- Здогадалися, що створює таку глибину? (*Глибину на картині створює поєднання кольорів і незвичайної техніки зображення півкіл.*)
- А чи є на картині ракета? Що на картині нагадує справжню космічну ракету? Як називаються ці дерева? Чому вони так і рвуться в космос?
- Роздивіться з дітьми цю картину зблизька і здалеку.

Спершу на картині бачиш величезне зоряне небо. Зорі так яскраво світять, що ніч сяє, як удень. Небо вабить, його хочеться роздивлятися знову і знову. Зображення на картині не стоїть на місці, а немов рухається. Вихор у небі нагадує про Чумацький Шлях, галактики, незвідану красу космосу.

Привертає увагу перспектива, глибина зображення: здається, що небо і земля линуць у далеку далечінь. У цю далечінь хочеться зазирнути, помандрувати в ній, поринути в неї.

Автору вдалося ніби відокремити небо від Землі. Складається враження, що активний рух у небі ніяк не впливає на те, що відбувається на землі. Внизу — сонне містечко, нагорі — потужні потоки, величезні зірки і безперервний рух.

Кипариси, немов космічні ракети, так і рвуться в небо, прагнуть у подорож до зірок, незвіданих галактик. Здається, ще мить і дерева розлучаться із землею заради неба.

Місяць і зірки запам'ятовуються надовго: оточені величезними колами у вигляді сфер різних відтінків — золотого, блакитного і таємничого білого. Небесні тіла немов випромінюють космічне світло. Цікаво, що хвилеподібний ритм небосхилу захоплює і серп місяця, і найяскравіші зірки. Здається, що світло розходиться картиною, осяює ніч.

Зверніть увагу дітей на колірну гамму картини. Це унікальне поєднання глибокого темно-синього, блакитного, небесного, зеленого (майже чорного), коричневого та морського кольорів і різноманітних відтінків жовтого.

Вітер, здійснений пензликом

У природи, як і в людини, настрої може змінюватися. А як ми можемо побачити настрої природи?

- Розкажіть, як природа може усміхатися, сердитися, сумувати, замислюватися...

У такі дні ми помічаємо відмінності в явищах природи і називаємо їх по-різному. Намалюйте з друзями вітерець, вітер, вітрище.

- Чи можна це зробити на одному малюнку? Чому?

Запропонуйте дітям використати схожі прийоми зображення у власних малюнках. Їм, імовірно, буде складно досягти такого ефекту, як у художника. І це варто дітям пояснити. Але вони точно створять цікаві оригінальні малюнки.

Діти малюють самостійно, а педагог лише підказує та спрямовує їхні дії, коли це справді потрібно.

Наприклад, можна створити картинки в техніці квілінгу, аплікації з вкладених одне в одного різноколірних кругів (педагог готує круги різних розмірів і кольорів).

Спіралями та концентричними кругами можна малювати серединки квітів, кумедних равликів, сонечко та його промінчики, дерева з кронами різної форми, морські хвилі тощо.

Цю роботу можна продовжити

На уроці ми лише торкнулися теми зорових ілюзій. Якщо діти зацікавилися, запропонуйте їм продовжити шукати про це інформацію. Як їх створюють художники? Які барви та прийоми використовують? Чи можна створити ілюзію власноруч? Як саме?

Запропонуйте дітям знайти картини зі спіралями.